

Ազգ

13 ԱՊՐԻԼ 2018 ՈՒՐՔԱԹ 14(5510)

Վաղը, կամ վաղը չէ մյուս օրը

ԱՄՆ նախագահ Դոնալդ Թրամփը հայտարարել է որ երբեք չի խոսել Սիրիային հարվածելու ժամկետների մասին: Twitter-ի իր էջում ԱՄՆ նախագահը գրել է. «Երբեք չեմ ասել, թե երբ Սիրիային հարված կհասցվի: Չնայած ե՛լ՝ չունով, հնարավոր է՝ ոչ այնքան շուտով: Ամեն դեպքում ԱՄՆ-ն իմ օրով արել է լավ գործ սարածող ԻՊ-ից մաքրելու համար: Որտե՞ղ է մեզ ուղղված՝ «Շնորհակալություն, Ամերիկա-ն»: Իսկ ե՛րբ է Ամերիկան դադարելու «փրկել աշխարհը»: Շնորհակալություն:

Ուկրաինական դուրս է գալիս ԱՊՀ-ից

Նախագահ Պյոտր Պորոշենկոն հայտարարել է, որ հրահանգել է Ուկրաինայի կառավարությանը՝ սկսել երկիրն ԱՊՀ կազմից դուրս բերելու գործընթաց: Ընդ որում, Պորոշենկոյի հրահանգով Միսկոկոն կփակվեն ԱՊՀ կառույցներին կից ուկրաինական բոլոր ներկայացուցչությունները: Անկախ Պետությունների Համագործակցությունից դուրս գալով՝ Ուկրաինան փաստորեն ցույց է տալիս, որ կամ ինքն չի ցանկանում համագործակցել, կամ էլ անկախ ղեկավարություն չէ:

Օրերի շեշտ Նոր նախագահ, նոր վարչապետ եւ... արդեն հնացած խորհրդարան

Ապրիլի 9-ին ունեցանք համառոտության նոր նախագահ, ապրիլի 17-ին կունենանք նոր վարչապետ, մինչև ապրիլի ավարտը, թերևս ավելի շուտ, կունենանք նոր կառավարություն, եւ Հայաստանը կթեւակոխի ժողովրդական կառավարման նոր փուլ՝ ձեռք խորհրդարանական, իսկ բովանդակությամբ...

Խորհրդարանական՝ ֆանգի, ըստ ձեռքի, ղեկավարող զույգ իշխանությունները «ծնունդ» են առնում խորհրդարանի արգելափակումից, որն իր հերթին, ենթադրաբար, «ծնվել» է ֆալսեպոստների ծոցից: Այսուհանդերձ, նոր նախագահ-նոր վարչապետ ֆոնին անհարիր է երեւում հին կամ հնացած խորհրդարան երեւոյթը, որն ի կատար ածելով բարեփոխված Սահմանադրության «նորարարական» դասանշանները, այսինքն հիմնադրելով նոր-նախագահական ու նոր-վարչապետական ինստիտուտները, բնական լինի լինել, որ հաջորդ երեք կամ հինգ ամիսներին իր վրայից թոթափեր հնության փոշին եւ համառոտական-ժողովրդական նոր ընտրությունների միջոցով ինքնավերանորոգվեր:

Այս մտքերը ունանց կարող են թվալ խիստ ռեալական, անգամ անհեթեթ: Զանգի որ մեր երկրում ամեն ինչ տեղի է ունենում միադասական նախագծով, եւ, հետեւաբար, նոր ընտրություններով դժվար թե էական փոփոխություններ արձանագրվեն գործող ղեկավարական կառավարման համակարգում: Այսինքն ներկա ընթացակարգով համաժողովրդական նոր ընտրությունները ոչինչ չեն կարող փոխել Հայաստանում, որի ֆալսեպոստները շարունակելու են գրկված մնալ ղեկավարմանը մասնակցելու իրենց իրավունքից:

Իրերի այս կացության մեջ ամենասարժիճական այն է, որ խորհրդարանի անդամներն իրենք էլ, ինչպես հասարակ ֆալսեպոստները, գրկված են մնում (սակայն ի տարբերություն ժողովրդի՝ հաճոյքով) սահմանադրուհի իրենց վերադասված իրավունքներից: Բավական է հիշել վերջին օրինակներից մեկը՝ վարչապետի առաջիկա ընտրություններում նրանք ստիպված են փնտրվել բաց, այսինքն՝ անվանական, այսինքն ստիպողաբար:

Ինքնահրավազված այս դայնամիկներում ճշմարիտ եւ արդար լինի լինել կասկածի ենթարկել՝ ա) Հայաստանը խորհրդարանական համառոտություն հորջորջելու հավակնությունները, բ) Ազգային ժողովի ներկա իրավազուրկ եւ կամազուրկ գոյության նոտասակահարմարությունը, եւ գ) Նոյնինքն գործող Ազգային ժողովի կազմությունն ու կազմը:

Մասնավորելով խոսքը այս վերջին կետի վրա՝ անմիջապես ուզում են ընթերցողի ուշադրությունը հրավիրել կուսակցությունների եւ կուսակցականության գաղափարի վրա, որի դասական մեկնաբանությունը հրաշալի է ներկայացրել, ավելի քան 100 տարի առաջ, 1913 թ.ին, մեր ազգի մեծերից Վահան Թեմեյանը, որի՝ «Կուսակցություններում բարիքն ու չարիքը» վերնագրով հոդվածը արտահայտում են մեր ներկա համարի 10-րդ էջում: Այդ հոդվածում թեւ ուղղակի խոսք չկա կուսակցությունների խորհրդարանական ներկայության անհրաժեշտության մասին, սակայն ամեն տղից երեւում է, որ հեղինակը նկատի ունի առհասարակ նրանց խորհրդարանական գործունեությունը՝ թե՛ օսմանյան մեջլիսում, թե՛ Հայոց ազգային ժողովում եւ թե՛ առհասարակ եվրոպական խորհրդարաններում: Բաց առիթ, խորհրդարանների դարավոր փորձը մեզ բազմաբազում օրինակներ է տալիս կուսակցությունների խորհրդարանական եւ արտախորհրդարանական գործունեության մասին, որը էությունն է կազմում իրեն հարգող, հետեւորդներ ու գաղափարախոսություն ունեցող յուրաքանչյուր կուսակցության:

Մեկնելով այստեղից եւ վերադառնալով մեր բուն նյութին՝ կրկին անգամ ուզում են շեշտել Հայաստանում իրական եւ իսկական կուսակցությունների, ոչ արհեստածին, ոչ փողածին, ոչ իշխանածին ֆալսեպոստական կազմակերպությունների, նրանց դաժնիքների գոյության կարեւորությունը: Ու շեշտել եւս մեկ անգամ, որ միայն կուսակցությունների կայացման, նրանց զարգացման դայնամիկների ստեղծման դեպքում է հնարավոր խորհրդարանական կառավարման երկիր դարձնել Հայաստանը, հակակռեւել գործադիր իշխանությունների գործունեությունը եւ, վերջապես, ֆալսեպոստների մասնակից դարձնել երկրի կառավարման գործին:

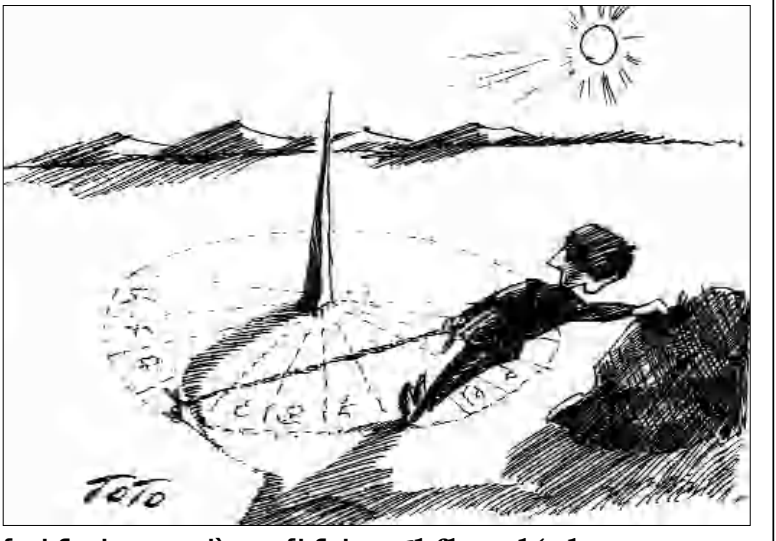
Նոր նախագահ, նոր վարչապետ, բայց...
Պետք է մտածել նոր խորհրդարան ստեղծելու մասին: Սակայն բոլորովին նոր սկզբունքներով:

ՏԱՎՈՒ ԱՆԵՏԻՔՅԱԼ

Ռ՞վ կկազմի Հայաստանն այս վիճակից դուրս բերելու բիզնես տլանը

ՍԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱԼ

Պատասխան, Ռուսաստան, հրթիռներ թռչում են. թվիթերով այս կարգի սղառնալիներ գրող ղեկավարներին անգամ կարելի է խելագար համարել: Լավ է՝ չորեքշաբթի մի փոքր շունչ ֆալսեպոստ, խելագարին համոզել են դեռ սննդի՝ ֆինիական զենք եղել է Սիրիայում, կամ եթե եղել է՝ Ասադն է դա կիրառել, թե՛ նրա հակառակորդները՝ ղոչորելով ջրերը եւ Թրամփին հակելով Սիրիային հարվածելուն: Պետնագոնի ղեկավար Ջեյմս Մեթթիսը չորեքշաբթի երեկոյան հայտարարեց, թե ԱՄՆ-ը դեռ ուսումնասիրում է Սիրիայում ֆինիական զենքի կիրառման արագույնները: ԱՄՆ-ի հարվածը մի փոքր կուռանա երեկ կամ միգուցե Թրամփի փոխարեն մտածողները նրան կհասկացնեն, որ նա, այդուհետ, սղառնում է ողջ աշխարհին, համենայնդեպս՝ Թրամփը նոր գրառում է արել թվիթերում, թե հարձակման ժամկետ ինքն չի նշել: Այնուհետև որ՝ այս մի ֆանի օրն էլ կարելի է հանգիստ զբաղվել մեր ներքին ինստիտուտների թելերը ֆալսեպոստներով ու մեր ներքին

մուկնուկաստով՝ մինչև ժամանակ: Դե իսկ եթե Թրամփը հարվածի Սիրիային, ու Ռուսաստանը դասախառնի, հեռագա սարածաբանային Սողոմ-Գոմորը բոլորս էլ դարկերացնում ենք, Հայաստանին նույնպես անհանգստությունների մեծ բաժին կհասնի: Արդեն իսկ 80 տկոսով իրեն նորից ընթացած նախագահի հայտարարած Ալիեւով մեր ռազմասեր դրկիցի մեծական թրամփային ախորժակը երբեք չի փակվում, անգամ եթե ամբողջական դասերը մի լավ ֆացախ եր դրա համար:

Չնայած Հայաստանում գլխավոր թեման մնում է էլի վարչապետի խնդիրը, ու այդ դասառնում ՀՀԿ-ն արդեն ասել է, որ առաջադրում է Սերժ Սարգսյանին, ընդդիմության միկուլիաճիմյանական խումբը, նրան աջակցող մի շարք անհասներ եւ ուժեր էլ բողոքի երթ ու ցույցեր են անցկացնում՝ «Սերժի Սերժին» կարգախոսով, բայց, միեւնոյն է՝ մեր կարծիքով նախարարի անդրադառնալ Հայաստանի նոր նախագահի դասառնային: Երդնակալությանն ու նրա վերաբերյալ հանրության հակասական զգացողությունների մասին չխոսենք, ֆանի որ ուզած թեմա Հայաստանում հիմա մի երկու օրում հնանում է: ➔10

Ժողովրդավարական գործիքով՝ ընտրություններով օրինականացվում է Ալիեւ ընտանիքի ուժային համակարգը

ԱՆԱՅԻՏ ԳՈՎԱԵԹՅԱԼ

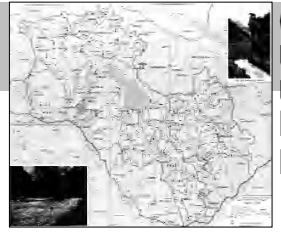
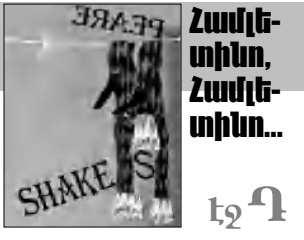
Գերմանական հեռուստատեսության առաջին ալիքի՝ ARD-ի tagesschau՝ «Օրվա համայնադասեր» ծրագիրն ապրիլի 11-ի երեկոյան անդրադարձել է Ադրբեյջանի նախագահական ընտրություններին: Այն, որ նախագահ Ալիեւը չորրորդ անգամ է դասառնավարելու, անակնկալ չէ, կարծիք է հայտնում ARD, Ալիեւի հաղթանակն ու դասառնավարումն ընտրությունից առաջ էլ արդարավորապես էր համարվում: Թեւեւ ընտրադայնարին մասնակցում էր 7 այլ թեկնածու, բայց նրանք հազիվ թե ծանոթ

էին ընտրողներին, եւ մրցադայնար չէին էլ ծավալում: Ըստ վերլուծաբան Բախտիար Հաջիեւի, նրանց մի մասը կոչ է արել Ալիեւի օգտին փնտրվել: Սա «սրագիկոնեղիայի գազաթն» է, Հաջիեւի կարծիքն է ընդգծում գերմանական հեռուստատեսության մեկնաբանը: Ընդդիմադիր լուրջ կուսակցությունները բոլորովին էին ընտրություններին մասնակցությունը՝ անազնիվ մրցադայնարի, կեղծիքների մասին հայտարարելով: Անհավասար ընտրադայնարն ընդդիմադիրներին հնարավորությունից զրկել է, իսկ 56- ամյա նախագահի օգտին, ըստ դասառնական սվյալների, փվե է սվել ընտրողների 80 տկոսից ավելին:

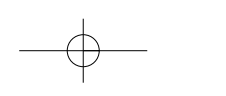
ARD- ն 2 սվյալ է ներկայացնում՝ ըստ ELS ինստիտուտի հեղինակական հարցման, Ալիեւը փվեների 82, 7 տկոսն է ստացել, ըստ ֆրանսիական OpinionWay- ի, նույնիսկ՝ 86, 5 տկոսը: Ըստ ՋԼՄ-ի, ընտրություններին 69 տկոսն մասնակցություն է արձանագրվել: Ադրբեյջանի ընտրությունների մասին իր հրատարակման մեջ Չիլվիա Շթյոբերը կարծիք է հայտնում, թե նախագահական ընտրություններն այդ երկրում Ալիեւի ընտանիքի ուժերն ամրապնդելու միտումն ունեն, նկատելի տալիս, թե կոռուպցիոն դասառնություններով հայտնի այդ երկրում գործարարները սակայն շարունակում են գործարարներ կմել: ➔11

Թվայնալ ապատիա է23

«Մեր կենսատու ջուրը տալիս ենք հարեաններին» է28,9

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՅԱԼ

Դեհոյք, ԱՄՆ

Խորհրդային կայսրության փլուզումից ի վեր սառը ժամանակահատվածի հետևանքաբար ստեղծված իրավիճակը երբեք այսօր ևս չի փոխվել...

Մինչև 1991 թվականը իրականում երբեք չէր հանդիսանում որևէ մեկի կողմից արտաքին քաղաքականության հարցերի վերաբերյալ հարցազրույցներ անցկացնելը...

Եվրոպայի Մ. Նախագահները երբեք չեն հանդիմանել, որ Ռուսաստանը դարձյալ ոսփ կանգնի և վերահաստատվի գերտերության իր կարգավիճակը...

Ի դեպ, որոշ սարձայնություն է նկատվում Սոփիայի սան և ղեկավարության գործողությունների միջև: Մինչև նախագահ Դոնալդ Թրամփը...

Ինչքան էլ սառը ժամանակահատվածը, այնքան էլ սառը չէր նմանվում դրան: Նախագահ Ջորջ Բուշ կրտսերի օրոք...

Իրափից, Լիբիայից և Սիրիայից հետո, հաջորդ թիրախը Իրանն է, որը նշանակում է, թե ժամանակը գնալով ավելի է մոտենում Գաղափարների սահմաններին:

Արևելք-Արևմուտք ներկա առձակասման ժամանակահատվածում Թուրքիան ստանձնել է չափազանց կրիտիկական դերակատարություն՝ իրար դեմ հանելով երկու ճամբարները...

կան ժամանակագիր կնիքի Գաղափարների ու խելիքի թեմաների հետ՝ առնվազն չափազանց անախտաբար է:

Խաղաղության, թե՞ հարստեղության ժամանակահատվածի բաղադրատարրեր

2017-ի մայիսին: Դրան մինչև վերջերս օգտագործվում էին որոշ ֆալսիֆիկացիոն գործարքների «հաղթաբարություն»:

Պատմականորեն, Ռուսաստանը, Թուրքիան և Իրանը թեմաներ են եղել, որոնք իրար դեմ ժամանակահատված են սիրահարում...

Մինչև սառը ժամանակահատվածի փոփոխությունը փչում են համաշխարհային մասշտաբներով, Իրանը, Ռուսաստանն ու Թուրքիան հանդիմանում են իրար հետ ոչ թե միայն կարգավորելու յոթնամյա հակամարտությունը...

Քաղաքական այդ մեծ ճգնաժամն առնվազն թեմաներ են մեկ այլ ժամանակահատված է ձևավորվում հանձնիմաստ Թուրքիայի, Ադրբեյջանի և Վրաստանի, որոնց ժամանակահատվածում նախարարները արդեն հանդիմանում են միմյանց՝ համակարգելու համար իրենց ժամանակահատվածը:

Թուրքիա ներկա սահմանը որոշող 1921 թվի Կարսի հարյուրամյա ժամանակագրի:

Նախագահ Պուտինից հետո Թուրքիա ժամանեց նաև Իրանի իսլամական հանրապետության նախագահ Դասան Ռուհանին:

Բայց սիրիական ճգնաժամը չափազանց բարդ է, որոշեցի կարելի լինի կարգավորել մեկ զազաթափողի օգտակարությամբ:

Մոսկվայի նոտասակր եղել է մնում է իրականության դեկանտի Բաշար Էլ-Ասադին, մինչև Թուրքիան, Արևմուտքը և նրա սարձաբաշտային դաժնակիցների (Սաուդյան Արաբիայի, Իսրայելի) նոտասակր է սաղաթել Ասադի վարչակարգը:

Մ. Նախագահները զինեց են օգտագործեց ֆրոնտի Սիրիայում, իսկ հետո լեց նրանց Թուրքիայի ֆնահաճույքին, որոշեցի դուրս մղի նրանց Աֆրիկից: Չնայած Թուրքիան ղեկավարում է, որ սարձաբաշտային ակնկալիքներ չունի Սիրիայից, բայց Կիոտոյի նախադեղը հաշիվ առնելով, կարելի է ասել, որ Անկարան դեռ երկար կնմա Սիրիական սարձաբաշտանում՝ ժամանակահատվածը ֆրոնտային սղաթնալիքը իր սահմաններում:

Ռուսաստանը վերահսկում է Սիրիայի օդային ժամանակահատվածը և առանց Մոսկվայից «կանաչ լույսի» ազդանշանի, Երրոզանը չէր համարձակվի Սիրիայում հաշիվները մաքրել ֆրոնտի հետ: Ինչ վերաբերում է Իրանին, նրա ռազմական ներկայությունը Սիրիայում և Գաղափարների միջոցով երկարաճուղի այդ ազդեցության՝ մինչև Իսրայելի սահմանները, անհամարժեցի գործոններ են վերջինի համար:

Ամեն անգամ, որ խաղաղություն հաստատվում է հանրապետություն է եղել Սիրիայում, Իսրայելը վիճեցրել է գործընթացը, որովհետև խաղաղության հաստատումը նշանակում է Իրանի ռազմական ներկայության ընդլայնում հարեան Սիրիայում:

Երրոզանի հակա-իսրայելական հռետորաբանությունը Գաղափարի օգտակարությունը վերջերս ժամանակահատված արձակահարույց կռվի առթիվ, վրդվեցրել էր վարչադատ Նաթանյահուին, որ դարձյալ օգտագործի հայկական Տեղափոխության խաղափարը: Ներքին անվտանգության նախարար Գիլադ Երզնան, ի ժամանակահատված Երրոզանի, կառավարությանն էր դիմել ժամանակահատված ձանաչել Գաղափարի ցեղասպանությունը:

Այդուհանդերձ, Սիրիայում խաղաղություն հաստատվելու գործընթացը կարծես մոտակայում է: Խնդիրը կարգավորելու համար գլոբալ-գլոբալ հավաքված կողմերը նաև համագործակցում են փոխադարձ օգտակարությամբ այլ ոլորտներում ի հեճուկս ԱՄՆ-ի, Իսրայելի և այլ ֆաղափական ուժերի օգտին, որոնք, անուշուշ, ձեռները ծալած չեն նստելու և դիտելու, թե ինչպես է մոխիրներից հառնում դարձյալ Սիրիան, և նրանից օգտվում են Իրանն ու Թուրքիան:

Կարծես թե ուրվագծվում է հարստեղության ժամանակահատվածի բաղադրատարրերը:

Թարգմ. ՆԱԿԱՅԻ ԾՈՒՆԻԿՅԱՆԷ (The Arm. Mirror-Spectator)

Անազնիվ և ոչ օբյեկտիվ՝ Բաբիլի արձագանքը ԵԱՏԿ գնահատականին

Հինգուկուսի՝ ապրիլի 12-ին, ԵԱՏԿ-ի ասուլիսն արդեթանցի լրագրողները ընդհատել են այն բանից հետո, երբ դիտարկվեցին հայաստանի և, թե նախագահական ընտրություններն անցկացվել են «անբավարար մրցակցության ժամանակահատվածում, իրավունքների և ազատությունների սահմանափակմամբ»:

ԱՆԱԿԱՅԻ ՆԱԿԱՅԻ ԾՈՒՆԻԿՅԱՆԷ, Պեճանիկա

Չնայած ԴԴ-ում ֆաղցրահամ ջրերի ռեսուրսները դառնապարկից ավելի են, այնուամենայնիվ մեկ շնչին հասնող ջրի քանակը զգալիորեն փչ են նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների միջին ցուցանիշներից: Կենցաղային, սեխնիկական կարիքների և ոռոգման համար, խորհրդային տարիներից մինչև օրս Եվրոպայում է օգտագործվել բարձրակարգ ֆաղցրահամ ջրերի զգալի քանակ: Նշված ջրային ռեսուրսների դառնապարկային, ջրամասակարարման համակարգերի վերականգնման, ցանցերից ջրի կորուստների նվազեցման, ոռոգման, ինչպես նաև ջրմուղ-կոյուղու ոլորտները կանոնակարգելու, բարեփոխելու ուղղությամբ ներկայումս ինչպիսի ֆայլեր են ձեռնարկվում մեր երկրում: Այս հարցերի լուծման համար անհրաժեշտ է անհրաժեշտ ֆինանսական աջակցությունը և քաղաքացիական իրավունքների պաշտպանության ամբողջական և անխափարակ ակտիվությունների դրսևորումը: Թրահել Վարդանյանին:

-Հայաստանում տարեկան ինչքան ջուր է գոյանում և դրանից քանի մլրդ խմ-ն է օգտագործվում և քանի մլրդ խմ-ն է կուտակվում:

- ԴԴ տարածքում տարեկան (միջին հաշվով) տեղումների քանակը 18,5 մլրդ խմ է, որից 11,5 մլրդ խմ գոյություն ունի, իսկ մնացածը վերածվում է հոսքի: Ներքին զեռային հոսքը կազմում է մոտ 6,3 մլրդ խմ: Մակերևութային հոսքի մնացած մասը կազմում է անդրահամայն զեռերի՝ Արաքսի և Ախուրյանի մերձակայքում 0,9 մլրդ խմ/տարի, որը համարվում է տարածքի հոսք: Այսպիսով, մակերևութային ջրերի վերականգնվող ընդհանուր պահուստները տարեկան կազմում են 7,2 մլրդ խմ:

Ընդհանուր ջրառը կազմում է 3,2 մլրդ խմ (2016 թ.), իսկ մնացած 4 մլրդ խմ-ն հոսում է դեղի Արաքս, Կուր գետերն ու Կասպից ծովը: Դրանից օգտագործվում է շուրջ 2,47 մլրդ խմ-ն (ԽՍՀՄ-ի տարիների 4 մլրդ խմ), որից 2,02 մլրդ խմ-ն՝ ոռոգման և արդյունաբերության ոլորտներում, 450 մլրդ խմ-ն (ԽՍՀՄ-ի տարիների 550 մլրդ խմ)՝ խմելու և կենցաղային նպատակներով:

Բնական ջրային օբյեկտներից ամենամեծն արևմտյան Սեւանա լիճը՝ 1278 քառ.կմ մակերեսով և 38,2 մլրդ խմ ծավալով (2017թ. սկզբներով), խոշոր գետերից Դեբեդը՝ 1203 մլրդ խմ տարեկան հոսքով, Որոտանը՝ 725 մլրդ խմ, Արփանը՝ 764 մլրդ խմ, Գրազդանը՝ 733 մլրդ խմ, Մեծամորը՝ 711 մլրդ խմ, Աղստեղը՝ 445 մլրդ խմ, Ախուրյանը՝ 391 մլրդ խմ, Ողջին՝ 502 մլրդ խմ և այլն:

-Հայաստանում քանի ջրամբար կա և տարեկան ինչքան ջուր է կուտակվում դրանց մեջ:

- Ըստ դաշնային աղբյուրների՝ Հայաստանում առկա է մոտ 1,5 մլրդ խմ ընդհանուր ծավալով ավելի քան 80 ջրամբար:

Ներկայումս կառուցվում է Վեդիի ջրամբարը (23-24 մլրդ խմ ծավալով): Անավարտ են մնացել ԽՍՀՄ-ի ժամանակից նախագծված Եղվարդի, Կաղսի, Գեղարդի, Ոսկեդաղի և Ափսյանի ջրամբարների շինարարությունը: Եղվարդի ջրամբարի Եվրոպայում դեռևս Սեւանից ջրառի ծավալը տարեկան կարող է նվազեցվել մոտ 100 մլրդ խմ-ով:

ԴԴ կառավարության 09.02.2001 թ. թիվ 92 որոշմամբ հանրապետությունում 97 ջրամբարների կառուցման դեղումն հնարավոր է ամբարել ևս 1,1 մլրդ խմ ջուր: Նշված ջրային օբյեկտների շինարարությունից հետո հնարավորություն կստեղծվի 110 հազ. հա հողատարածք:

Նշված, որ ոռոգելի հողատարածքների տրամադրման համար հանրապետությունում (ԽՍՀՄ-ի օրոք) կառուցվել է գործում են 4500 կմ երկարությամբ մայր և միջնակարգ, 17200 կմ մերձակարգային մեծահասակ ոռոգման և ջրաբերական համակարգեր: Նշված համակարգերում մեծ են ջրի կորուստները, քանի որ կառուցվել են 50-60 տարիների ընթացքում, իսկ վերջին 20-25 տարիներին՝ Եվրոպայում և Արևելյան Ասիայում հիմնականում կառուցվել են առաջադասարկ, հիմնադրամետրի, որի լուծումը համակարգերում մեծ են ջրի կորուստները:

-Քանի ջրամբար է դեռ կառուցվել երկրից արևմտյան ջրերը կուտակելու համար: Ձեռ սկսվելուց կարելի է եզրակացնել, որ ջրամբարների կառուցումը՝ զբոսայգի է:

- Ընդհանուր առմամբ, Հայաստանը համարվում է միջին ջրափոխվածության երկիր և ունի ջրային ռեսուրսների

խմելաջրի աղտոտման համար:

- ԴԴ-ում ջրային ռեսուրսների կառավարումը կանոնակարգվում է միջազգային և ազգային օրենքներով, ԴԴ ջրային օրենսգրքով, որն ընդունվել է ԴԴ Ազգային ժողովի կողմից և գործողության մեջ դրվել 2002 թ.-ից:

Բացի դրանից, ընդունվել են չափորոշիչային և իրավական 30 սարքեր փաստաթղթեր: Դրանցով կանոնակարգվում են ջրափոխվածության ամենատարբեր ոլորտները՝ բնապահպանման նպատակով ջրաբաղադրանքների քանակը, ջրային օբյեկտների լուծումը, օգտագործումը, ջրափոխվածության թուլացումը և այլն:

Ներկայումս ջրակառավարման հիմնախնդիրներով զբաղվող հիմնական կառույցներն են՝ ԴԴ տարածքային կառավարման նախարարության ջրային ռեսուրսների միջնակարգ կոմիտե, բնապահպանության նախարարության ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալությունը և ջրային հարցերով Ազգային խորհուրդը:

գործվում է 11781,6 կլրկ ջուր: Հաշվարկները ցույց են տալիս, որ ձկնաբուծության նպատակով տարեկան օգտագործվում է 371799020 խմ ջուր, այսինքն՝ տարեկան Արաքս գետն է լցվում 371,8 մլրդ խմ (ոչ դաշնային սկզբներով՝ մոտ 1 մլրդ խմ):

Ըստ մեզ հասած տեղեկության, Արաքսյան Միացյալ Եմիություններում հարեան երկրներից բերված ֆաղցրահամ ջուրը, 10-20 լիտրանոց սարաններով, վաճառվում է մեկ լիտր 20-25 ցենտով (ԱՄՆ), և այդ ջրի որակը համեմատելի չէ մեր ֆաղցրահամ ջրի որակի հետ:

Եթե ձկնաբուծության նպատակներով Արաքս գետը թափվող ջուրը մենք ես վաճառեմք մեր ցանցից՝ 20-25 ցենտով, ապա տարեկան մեր ցանցից հատուկ գումարը կարող է կազմել 74,36-92,95 մլրդ դրոյով: Ահա, թե ինչ հարստություն են լցնում գետերն ու Կասպից ծովը:

-Սեւանը մեր ամենամեծ ջրամբարն է, այնինչ տարեկան նրանից վերցվող ջրի քանակը տարեցտարի ավելացվում է: Ի՞նչ կատար այդ երեույթի մասին:

«Մեր կենսասու ջուրը տալիս ենք հարեաններին»

Հայաստանի ջրային ֆուրսերը

բավարար դառնալու: Սակայն, ոչ արդյունավետ կառավարման մասնառումն ունենալով ջրաբանական և ջրամեծսակային լարված հաշվեկշիռ և եղած ջրային դառարները չեն բավարարում առկա ռեսուրսները:

Ունեցած դառարների մոտ 2/3 մասն անօգուտ կորչում է՝ հոսելով դեղի հարեան երկրներ: Եթե մենք հնարավորություն ունենանք կառուցել ես մի քանի քանի ջրամբարներ և դրանցում ամբարել հանրապետությունից դուրս հոսող ջրերից գոնե 2-3 մլրդ խմ-ն, այդ դառարային դառար օգտագործման արդյունավետությունը կլինի բավարար (մոյմիսկ բարձր):

Սակայն, այս ամենով հանդերձ, երկրում ունենալով ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման խնդիր: Տարիներ լինի ջրառա, թե սակավաջուր, (ինչպիսին այս տարին է) կառուցենք մեր ջրամբարներ, թե ոչ, միևնույն է՝ ջրի փակաս կունենանք:

Քաղցրահամ ջրերի արդյունավետ օգտագործման գործում մենք մեծ և կիրառենք Խորհրդային դառար: Խորհրդային ֆաղցրահամ ջրերի ընդհանուր ռեսուրսները, որոնք կազմում են 1,67 մլրդ խմ.մ/տարի, բավարարում են տարածքի բնակչության (7,1 մլրդ մարդ) բոլոր (խմելու, ոռոգման, սեխնիկական և այլ նպատակներով օգտագործման) ռեսուրսները, այսինքն՝ օգտագործվում են չնչին կորուստներով և խիստ նպատակային:

-Ջրային ռեսուրսների կառավարումը ինչպե՞ս է կանոնակարգվում մեր երկրում: Ո՞վ դեռ է լուծում և քանիստ է

Դուր ճիշտ եմ, որ Սեւանը մեր ամենամեծ ջրամբարն է և ունի ռազմավարական կարևոր նշանակություն: Նշեմ, որ 1930-ական թվականներին՝ մինչև լճի մակարդակի արհեստական իջեցումը, ծովի մակարդակից՝ 1915,57 մ բարձրության վրա գտնվող լճի հայելու մակերեսը 1416կմ² էր, իսկ ջրի ծավալը՝ 58,5 մլրդ.մ³:

Մինչև 90-ական թթ. կետերը ոռոգման և հիդրոէներգետիկայի նպատակով օգտագործեցին լճի դառար դառարների ավելի քան 45 տկոսը, որի հետևանքով Սեւանի մակարդակը նվազեց 19-20 մետրով:

Վերջին տարիներին կառավարության հասուկ որոշմամբ՝ օրենքով նախատես սահմանված 170 մլրդ խմ-ի փոխարեն, Սեւանա լճից (ինչպես արհեստական ջրամբարից) հարկադիր, լրացուցիչ ևս 100 մլրդ խմ ջուր է վերցվում: Նշված երեույթը (լճի մակարդակի բարձրացումը կանխելուց բացի) խիստ բացասական ազդեցություն է թողնում լճի էկոհամակարգի կայունացման վրա՝ կրկին խախտելով նրա առանց այն էլ խախտված բնական համակարգը:

Այնինչ, Սեւանա լիճը, որն առաջին հերթին մեզ մեծ և ոչ թե որդես ջրամբար, այլ ռազմավարական նշանակության ջրային դառարներով, բնական, կայուն զարգացող բարձրակարգ էկոհամակարգ, և անհրաժեշտ է նրա մակարդակն ասիճանաբար և առանց դադարների բարձրացնել:

-Ջրի դառարման դառարային ալյուր ո՞րն է մյուս ամենակարևոր գործոնը:

-Մեզ համար ալյուր ամենակարևոր գերխնդիրը մեր ջրային օբյեկտները աղտոտման գեր ռեսուրս է, ջրի ճիշտ օգտագործման և դառարմանն ուղղությամբ գործնական միջոցներ ձեռնարկելը: ➔

ՍԱՌԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱԼ

Նյու Յորք

«ԵՎ-ԵՎ»-ի վեկտորը՝ դեռևս ԱՄՆ

կրում անընդհատ ԵՄ-ի անդամակցության անհավանական հավանական փոփոխության մեջ...

վեկտորի վեկտորը, որի դիվանագիտական կարիերան դեռ առջեւում է: Իսկ ահա մեր հաջորդ գործարար-հյուրասու...

սակա կառույց, որը կնոյասի հայ-ամերիկյան հասարակական, գործարար կառույցի զարգացմանը: Հարկ է խթանել...

Միացյալ Նահանգներում Հայաստանի դիվանագիտական ներկայությունը վերջերս ընդլայնվեց եւս մեկ գրասենյակով: Մարտի 22-ին Չիկագոյում բացվեց ՀՀ...

«Մեր կենսասու ջուրը սալիս ենք...»

Այսօր անհրաժեշտ է, որ ազգովին փոխենք մեր վերաբերմունքը ջրի նկատմամբ եւ արագափոխվենք...

Ինչ կասե՞ք խորհրդային սարիներին գործող, այսօր բալանված բազմաթիվ ժողովրդականների մասին: Պոմոլակայանների չգոյությունը...

Ինչից է, որ Հայաստանում Ջրերը չեն հանգստանում, Այլ փախչում ընկած այստեղ, Հնուց ի վեր, գծվածի տես, Շառաչում են կիրճերն ի վար Եվ ծչում են սազմադաշտեր:

Այո, մեծ է ամեն գնով զոհողական ինչպես մեր երկիրը, այնպես էլ նրա ջրերը:

Չրոպեցի ՀԱՄԱՌԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԸ

Իմ ընկեր Լուսիկը

ԳԵՂԱՍ ՄԿՐՏՅԱԼ

Մեր մեր ընդ մեր կարելի է հանդիպել Գյումրու ավտոկայանում այս կամ այն երթուղու ավտոբուսի կամ միկրոավտոբուսի ուղևորներին, ֆաղափ կենտրոնի Ռիթմիկ կամ այլ փողոցում...

առաջին համարյա մեկուկես ասուամյակը՝ մինչև 1993 թվականի սկզբները, անցել է Լեւոնական-Գյումրու մոտիկ գյուղական ԵՄ-ի դիվանագիտական խմբակում...

հեռ մեմ նաեւ 88-ի երկրաշարժի ընդամենը մի ֆանի օր հետո, այդ դժոխական ժամանակներում թերթի տպագրությունն էին վերսկսել, հաճախ բերանի գոլորտով մեր սառած մասերը սափացնելով...

ՀԱՄԱՌՈՍ

Ուսաները, թուրքերը եւ Ամերիկյան

ՌԴ ԱԳ նախարար Սերգեյ Լավրովը հայտարարել է, որ «Մոսկվայի ակնկալում է, որ թուրքական զինված ուժերը դուրս կգան սիրիական Աֆրինից»:

Կովկասյան ընձառյուծը վերադարձել է Խոսրովի անսառ

Բնադաշտային միջավայրում սերտեցված է, որ կովկասյան ընձառյուծը, որը գրանցված է Հայաստանի Կարմիր գրքում, վերադարձել է Խոսրովի արգելոց: Ընդ որում, առաջին անգամ հաջողվել է սեսանկարահանել Լեռնի (ընձառյուծի անունն է), սեղաւարժն անհաջող: Բնադաշտային միջավայրում նախարարությունն ընդգծում է, որ Լեռնի վերադարձն անսառ աղապատում է, որ արգելոցում նաեւ ուր ունի եւ վերջին հորդեհից հետո կենդանական կյանքը Խոսրովի անհաջող ճանապարհորդության շնորհիվ:

Պատասխանելու ՀԱՄԱՌԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԸ

Տիգրան ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Թատերագետ

Ասում են՝ ժամանակը դեռ կասարճանա՞ն քանից որ ասում էր ինքը՝ խաղաղ կյանքով...

սիրահար Վիլյամ Շեքսպիրի ստեղծագործական գինանոցում, կարելի է ասել՝ առավել հաջողված կիրառություն է...

րաբասիկ եղբորդին՝ գրեթե գրիբեղովյան խելից Պասուհասպած Չագկու նախաժողովում...

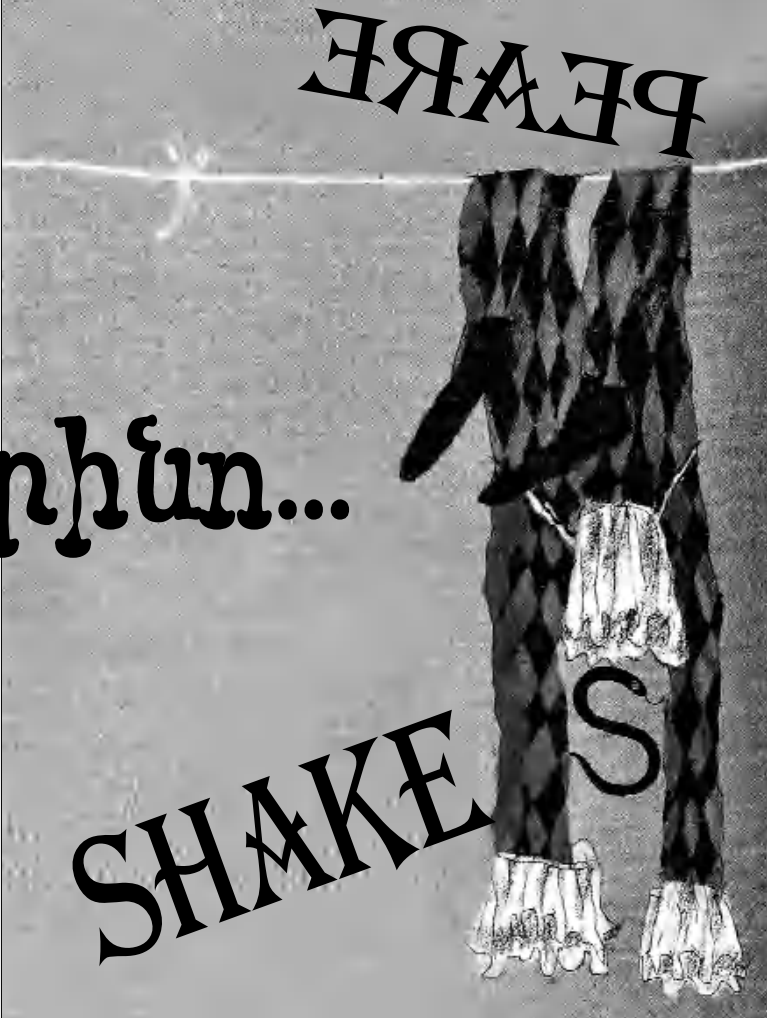
սարածու են դառնում, իրենց թվում է, թե իրենք արդեն սղախավոր ունեցող իշխան են...

Ամոթ չլինի հարցնելը. բեմադրման ընթացքում Համագային թատրոնում Վարդան Մկրտչյանի ղեկավարությամբ...

Համալսարան, Համալսարան...

աղմուկով փառ չալրանյանական վեհափոստիկը: Իհարկե, ներուս հանվեցազուրկ բեմադրությունն այդ նոր չի եղել...

վերաճի: Մթնոլորտով մինչև լուսացող գիշերը մնացյալ լռության ճոխնչին ձայնակցելու նախադասում...

րանները նախընտրել է մտի ընդերքի սառադալից մաքառումներին: Ու քանի որ մեր վարած աղբյուրակերպը...

չեն կոծկի բեմադրական կողմնակցություն սխալը: Առանցքային կերպարի դերակատարի հուզականային դեֆիցիտի անստույգ...

Մի նապաստակ քեմ է ընկել Հենրիկի գրկից, Իրեն թվում է՝ թռել է ինքը Համալսարանի քթից: Ուղղակի Շեքսպիրը մեր խրոխտ խելադրուստների թատկերացրածից մի քիչ ավելի...